

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ЕФЕКТ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ: ПІВНІЧНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД

У статті аналізуються особливості функціонування соціального партнерства у системі освіти дорослих США і Канади. Досліджено сутність категорії «соціальне партнерство». Систематизовано функції соціального партнерства. Класифіковано фактори, що визначають доцільність функціонування соціального партнерства в системі освіти дорослих. Виокремлені суб'єкти соціального партнерства. Проаналізовано особливості функціонування соціального партнерства на міжнародному, державному та регіональному рівнях. Закцентовано увагу на важливості неурядових організацій у забезпеченні функціонування соціального партнерства. Розкрито сутність синергетичного ефекту соціального партнерства.

Ключові слова: освіта дорослих, США, Канада, соціальне партнерство, синергетика, міжнародний рівень, державний рівень, регіональний рівень.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Соціальні та економічні трансформації, які мають місце в Україні визначають необхідність перегляду існуючих підходів до освіти дорослих як важливого соціальному інституту. За останнє десятиліття освіта дорослих трансформувала свою парадигмальну направленість, зазнала радикального реформування, перегляду управління та законодавчої бази. Проте, в Україні на початку ХХІ століття, з одного боку, на практиці існує та діє освіта дорослих, яка досить стихійно розвивається, проводяться теоретичні дослідження стосовно її проблем, а з іншої, галузь освіти дорослих законодавчо не визначена, відсутня законодавча, юридична та науково-методична база. Означені факти гальмують розвиток соціального партнерства в освіті дорослих, який є важливим індикатором її функціонування у зарубіжних країнах взагалі, та у США і Канаді, зокрема. Соціальне партнерство в у американській та канадській освіті дорослих має глибокі традиції та особливості, які визначають ефективність функціонування системи освіти дорослих, визначаючи її гнучкість та динамічність, здатність адекватно реагувати на сучасні соціальні та особистісні освітні запити дорослих людей. Тому дослідження механізмів соціального партнерства в освіті, дорослих у США і Канаді, у контексті розбудови української системи освіти дорослих, є актуальним та необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

І. Модель та Б. Модель досліджували понятійно-термінологічний апарат соціального пратнерства. Г. Борисова, П. Бурд'є, Є. Калинкіна, О. Корсунова, Л. Луговський, О. Олейникова аналізували функції соціального партнерства. Н. Ничкало, О. Олейникова, О. Огієнко, Л. Пуховська досліджували механізми соціального партнерства у професійній освіті у зарубіжних країнах. Проте, проблема соціального партнерства як механізму функціонування та управління освітою дорослих у США і Канаді досліджена недостатньо.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у вивченні та узагальненні американського та канадського досвіду щодо соціального партнерства як синергетичного механізму в освіті дорослих.

Виклад основного матеріалу дослідження... Ключовими факторами соціального партнерства в освіті дорослих стають фундаментальні зміни, які мають місце у галузі праці та зайнятості, потреба розв'язання економічних проблем та підтримки конкурентоздатності підприємств та держави, в цілому, приймаючи до уваги інтенсивний розвиток технологій; необхідність у постійному навчанні, дорослого населення з метою отримання професійних компетенцій у відповідності з вимогами ринку праці, які швидко змінюються [2]. У цьому контексті соціальне партнерство розглядається як засіб розв'язання протиріч між освітою та ринком праці, як механізм забезпечення розвитку та адекватного функціонування системи освіти дорослих [2; 9]. Крім того, компетентнісний підхід можна тлумачити як спробу привести у відповідність освіту та потреби ринку праці, тобто компетентнісний підхід тісно пов'язаний та зумовлений запитом на освіту з боку роботодавців - тих, кому потрібен компетентний спеціаліст [7]. Звідси, метою соціального партнерства у галузі освіти дорослих є спрямування колективних зусиль на підвищення ефективності навчання, забезпечення паритетного доступу до освітніх послуг та стійкого розвитку навчання з врахуванням потреб особистості, підприємств, суспільства та держави задля стабільного соціально-економічного розвитку та у межах концепції освіти впродовж життя. Ключовими факторами формування інституту соціального партнерства у американській та канадській системі освіти є: необхідність подолання суперечностей між ринком праці та ринком освітніх послуг; законодавче закріплення автономії освітніх закладів; диверсифікація джерел фінансування; структурні зміни в системі освіти дорослих; глобалізація та інтернаціоналізація; зміна цілей освіти: від освіти на все життя до освіти впродовж життя; прагнення підвищення якості освіти, мобільність дорослої людини, розвиток освіти впродовж життя; активізація ролі неформальної освіти дорослих як механізму розбудови громадянського суспільства.

Звернемо увагу на той факт, що за класифікацією Міжнародної Організації Праці до соціальних партнерів у галузі професійної освіти відносять: окремих громадян, сім'ї, спільноту (державні навчальні заклади та їх мережі,

їх керівництво), приватні структури, які опікуються навчанням, суспільні структури (асоціації, об'єднання), робітників та їх організації (усіх рівнів), роботодавців та їх організації (всіх рівнів), державу. Це свідчить про те, що складниками соціального партнерства в системі освіти дорослих можуть виступати: навчальні заклади, громадяни, роботодавці, органи державної влади, органи місцевого самоврядування. Зазвичай, їх інтегрують у державний сектор, недержавний сектор, бізнес-структури. Останнім часом, набула поширення концепція міжсекторного соціального партнерства, яка у якості предмету партнерства розглядає увесь спектр соціальних проблем. Таке партнерство функціонує як конструктивна взаємодія організацій з двох чи трьох секторів (державна, бізнес, некомерційний сектор) у вирішенні соціальних проблем, забезпечуючи синергетичний ефект від «об'єднання» різних ресурсів та вигідне кожній із сторін [4; 8]. Вивчення американського та канадського досвіду соціального партнерства доводить ефективність некооперативної моделі, за якою діяльність соціальних партнерів у галузі освіти дорослих має законодавче підкріплення та відбувається на національному (державному, регіональному, муніципальному рівнях), наднаціональному (у межах північноамериканського регіону) та міжнародному рівнях. На міжнародному рівні США та Канада залучені у соціальне партнерство, яке здійснюється у чотирьох напрямках: неперервна професійна освіта; професійна орієнтація молоді та дорослих; професійні кваліфікації, включаючи прогнози та аналіз запитів та пропозицій умінь на ринку праці та взаємне визнання та прозорість документів про освіту та навчання; ресурси та фінансування. Саме соціальне партнерство забезпечує розвиток американської та канадської системи освіти дорослих у відповідності з вимогами, які висуває міжнародна спільнота до підготовки компетентного спеціаліста. Це збільшує мобільність дорослої людини, активізує її суспільну діяльність щодо розбудови громадянського суспільства.

Важливим індикатором соціального партнерства у США є прийняття державного закону «Жодної дитини поза увагою» (No Child Left Behind, NCLB), що визначив стратегічні завдання системи освіти на різних рівнях, наголосив на важливості підзвітності та проведенні науково обґрунтованих досліджень в освіті, окреслив вимоги до високої кваліфікації педагогічних кадрів: наявність диплома бакалавра, державної ліцензії, предметна компетентність. Крім того, даний закон передбачає визначення «зразкових» викладачів: їх майстерність визнана в педагогічному колективі, вони сприяють професійному розвитку колег, розробляють навчальні програми, створюють навчальне середовище, що сприяє підвищенню навчальних досягнень студентів [1].

Зазначимо, що існує безпосередній зв'язок між якістю підготовки андрагогів та ефективністю програм для дорослих, що демонструє функціонування соціального партнерства на федеральному рівні. Завдяки федеральній політиці підзвітності до підготовки андрагогів ставляться жорсткі вимоги, адже у випадку визнання програми неефективною фінансування припиняється, що призводить до закриття програми та скорочення робочих місць у сфері освіти дорослих.

Провідну роль у забезпеченні функціонування соціального партнерства на федеральному рівні відіграє Відділ освіти дорослих та грамотності Департаменту освіти Канади і США, що несе відповідальність за впровадження «Закону про освіту дорослих та сімейну грамотність» та має цілу низку обов'язків: надання технічної та методичної підтримки з метою удосконалення системи освіти дорослих на різних рівнях, здійснення спін праці з іншими провайдером освітніх послуг задля забезпечення підзвітності та ефективного виконання програм, надання допомоги у виявленні й аналізі передової практики; розробка стратегії мобілізації ресурсів на рівні громад; підготовка звітів та рекомендацій щодо участі Канади і США у програмах освіти дорослих та навчання впродовж життя. Діяльність Відділу освіти дорослих та грамотності здійснюється у п'яти напрямках: забезпечення підзвітності, здійснення моніторингу та адміністрування програм освіти дорослих, дисемінація передової практики, підтримка інновацій та вдосконалення освітніх програм, виправної освіти [5].

Важливим кроком на шляху запровадження соціального партнерства на загальнодержавному рівні стало створення та подальше вдосконалення Національної Системи Звітності, метою якої є підвищення ефективності програм освіти дорослих [3]. Для виконання вимог Національної Системи Звітності використовується інструментарій для проведення моніторингових досліджень, використання якого дозволяє отримати інформацію цілого ряду чинників, які впливають на якість програм освіти дорослих: технічного забезпечення, дотримання процедури збору даних, проведення вхідного та вихідного тестування, використання різних видів контролю, належна підготовка та подальше навчання педагогічного персоналу, врахування попереднього освітнього досвіду студентів та педагогічного досвіду андрагогів, навчальне навантаження, фінансові звіти тощо. Обов'язковою вимогою є складання щорічного звіту та представлення підтвердження: заяв на отримання грантів, розкладу занять, курикулуму, інтерв'ю, відгуків, результатів опитування студентів та викладачів, аплікаційних форм, опису посадових обов'язків педагогічного персоналу, змісту програм професійної підготовки та навчання андрагогів, індивідуальних справ студентів, матеріалів семінарів та конференцій тощо.

Отже, відповідно до результатів проведення моніторингу визначається доцільність виділення федеральних коштів на проведення програм освіти дорослих, визначаються труднощі та шляхи їх усунення, що є індикатором функціонування соціального партнерства.

У звіті Департаменту освіти США "Мости можливостей" на основі проведення багаторічних досліджень зроблено висновки щодо доцільності політики підзвітності на федеральному рівні, що призвела до значного поліпшення вимірювання та оцінювання ефективності програм освіти дорослих. Перспективною визнана тісна співпраця федеральних агенцій з урядами штатів та місцевими органами управління, що спрямована на підвищення якості та доступності отримання даних для визначення результатів навчання та працевлаштування дорослих. Таким чином, органи управління на загальнодержавному рівні, рівні штатів та громад працюють як партнери, розділяючи відповідальність за надання послуг в галузі освіти дорослих. Разом з цим визнано, що програми освіти дорослих задовольняють тільки частину освітніх потреб дорослого населення. Складнощі проведення моніторингу та здійснення управління виникають тоді, коли декілька різних федеральних агенцій пропонують аналогічні програми освіти порослих. Підвищенню ефективності програм освіти дорослих також перешкоджає неузгодженість між різними федеральними агенціями щодо проведення наукових досліджень у сфері освіти дорослих [4].

Серед пріоритетних напрямів освітньої політики Канади і США можна назвати підготовку педагогів до освітніх реформ, координацію системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти, державних, професійних і соціальних суб'єктів педагогічної освіти, а також підвищення якості фахового вдосконалення та педагогічної підготовки. Якість підготовки фахівців в американських і канадських університетах пов'язана з визначенням ефективних організаційних форм та методів навчання. Пріоритетом в ціннісних орієнтаціях педагогічної підготовки у Канаді і США також є практична спрямованість знань, їхня функціональна значущість та можливість практичного застосування з метою досягнення успіху [5].

На міжнародному саміті з якості освіти у 2013 році була зазначена важливість введення нових рамок освітніх стандартів на основі результатів навчання студентів. Справді, акцент у визначенні якості освіти в Канаді і США поступово зміщується від підтвердження або сертифікації до орієнтації на результати навчання студентів. Вчителі-практики, освітні лідери та викладачі педагогічних коледжів беруть участь у розробці таких стандартів якості навчання, що охоплюють різні аспекти. На саміті також було визначено чотири основні сфери стандартів якості освіти: планування і підготовка (змістові знання та методика, розуміння потреб студентів, планування, проведення оцінювання), освітнє середовище (створення атмосфери, сприятливої для навчання та підтримання дисципліни), практика викладання (здійснення ефективної комунікації, забезпечення зворотного зв'язку) і професійний розвиток (рефлексивна практика, професійне вдосконалення).

Велике значення для забезпечення функціонування соціального партнерства та якісної професійної педагогічної підготовки на федеральному рівні у США мають неурядові організації: Американська асоціація коледжів педагогічної освіти, Американська федерація вчителів, Асоціація педагогів вчителів, Національний комітет професійних педагогічних стандартів, Національна рада акредитації педагогічної освіти, Комісія професорів освіти дорослих тощо.

Одним з інструментів підвищення якості професійної підготовки андрагогів та забезпечення функціонування соціального партнерства є акредитація навчальних закладів, що здійснюється незалежними агенціями. Однією з шести таких агенцій є Комісія вищої освіти. При проведенні акредитації навчальних закладів перевіряється забезпечення ефективної підготовки відповідно до п'яти критеріїв, що визначають відповідність місії змісту діяльності навчального закладу; дотримання кодексу честі, етики та відповідальності; забезпечення отримання якісної освіти шляхом розвитку високоефективних навчальних програм, створення інтелектуального навчального середовища, залучення висококваліфікованого педагогічного персоналу, створення умов для всебічного розвитку викладачів та студентів; проведення постійного контролю та оцінювання з метою вдосконалення навчального процесу; наявність необхідних ресурсів для забезпечення ефективної роботи навчального закладу, відповідність освітніх послуг викликам сучасності, планування подальших освітніх ініціатив з метою підвищення якості підготовки фахівців [6].

Національна рада з акредитації педагогічної освіти проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється професійна підготовка педагогічних кадрів з освіти дорослих. Обов'язковою також є експертиза бакалаврських і магістерських програм департаментами освіти федеральних округів та місцевих департаментів освіти. У 2002 році Національна рада професійних педагогічних стандартів оголосила про запровадження національного сертифікату з метою підвищення мобільності педагогічних кадрів.

Слід зауважити, що Національна рада професійних педагогічних стандартів була створена для впровадження та дотримання високих професійних стандартів, розвитку системи сертифікації та проведення освітніх реформ [1]. За основу стандартів взято п'ять ключових положень: в центрі освітньої моделі знаходиться навчальна діяльність студента; викладач повинен володіти предметною компетентністю; відповідати за керівництво та оцінювання навчання студента; викладач повинен бути рефлексуючим практиком та навчатись з досвіду; утворення навчальних громад необхідно для подальшого професійного розвитку викладачів.

Проведений аналіз соціального партнерства у канадській та американській системі освіти дорослих дозволяє розглядати його як синергетичний механізм, що забезпечує динамізм та гнучкість освіти дорослих в

адаптації її до швидкоплинних вимог соціуму та ринку праці. З точки зору синергетичного підходу процес переходу до нової якості розглядається через стан хаосу, такого ж закономірного етапу, що і порядок. Концептуальним фундаментом синергетичного підходу виступає дисипативна структура, яка може існувати тільки при умові постійного обміну інформацією з середовищем. Ці процеси повністю характерні для такої складної системи як американська та канадська освіта дорослих, для якої соціальне партнерство виступає як потенціал хаосу, що здатний народжувати новий порядок, а причиною такої зміни виступає самоорганізація, до якої здатна система освіти дорослих. Водночас, соціальне партнерство забезпечує необхідний зв'язок із зовнішнім середовищем (у даному випадку, ринком праці) і дає можливість системі освіти дорослих адекватно реагувати на хаотичний вплив середовища і таким чином зберігати свою стійкість. Зазначимо, що кожен з учасників соціального партнерства має свої сильні сторони, а в сумі вони дають потужний синергетичний ефект, який досягається за рахунок чітко налагодженого механізму регулювання партнерства, узгодженості дій між суб'єктами впливу. Саме соціальне партнерство здатне прогнозувати точки біфуркації (точки найбільшої несталості), які провокуються змінами в освітніх потребах, змінами вимог до компетентностей дорослої людини та передбачати моменти найбільшої несталості системи. Водночас, соціальне партнерство здатне організовувати впливи на систему освіти дорослих, які призводять до появи її нових структур.

Висновки... Аналіз та узагальнення синергетичних ефектів соціального партнерства у канадській та американській системі освіти дорослих дозволив зробити такі висновки: існуюче соціальне партнерство в освіті відповідає політичним та економічним умовам розвитку країни. Політика соціального партнерства в освіті дорослих сприяє розвитку та поглибленню демократії, утвердженню цивілізаційних форм узгодження інтересів різних соціальних груп, формуванню відкритого демократичного громадянського суспільства; соціальне партнерство є важливою передумовою для формування, адаптації та відновлення висококваліфікованої робочої сили в умовах швидких технологічних змін; створенню гнучкої та динамічної системи освіти дорослих; соціальне партнерство як синергетичний механізм управління забезпечує вибір освітньої стратегії у системі освіти дорослих, яка орієнтована на тенденції ринку праці, розробку програм самоорганізації, гнучкість та мобільність, саморозвитку та адаптаційності структур системи освіти дорослих: організацію навчального процесу (розробку навчального плану, навчальних програм, методів навчання тощо) у відповідності з вимогами ринку. Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. Особливо перспективним може бути дослідження моделей фінансування.

Використана література:

1. Adult Education for Democratic Citizenship: A review of the research literature in 9 European countries / ed. by Marcella Milana / Synthesis report. – Aarhus: Danish School of Education, University of Aarhus, 2007. – 122 p.
2. CONFINTEA VI: Living and learning for a viable future: the power of adult learning. Final report. – Belem - Brasilia: UNESCO. – 2009. – 121 p.
3. Foley G. Dimensions of adult learning : adult education and training in a global era /Griff Foley. –Maidenhead, England: Open University Press, 2004. – 335 p.
4. Havorsen H. Role of social partners in the development of training. Paper presented at the role of social partners in establishment and management of a continuing training system and financing of vocational education and training, ETF Seminar, Bucharest, 2-3 October, 1998.
5. Jarvis P. Adult Learning in the Social Context / Peter Jarvis. [4nd ed.]. London: Routledge, 2012. – 231 p.
6. Siegel D. Organizing for Social Partnerships: Higher Education in Cross-Sector Collaboration. – Routledge 2010
7. Theunissen A. CEDEFOP and the Social Partners. - Thessaloiiki.CEDEFOP, 1996,- 78p.
8. Wilson E.J., Bunn M.D., Savage G.T. Anatomy of a social partnership: A stakeholder perspective. Industrial Marketing Management. – 2010 -Vol. 39: P. 76–90.
9. Wmteiton J. A Comparative analysis of social partnership approaches to vocational training ш Europe. In: Montanheiro U, Haigh B., Morris D., Hrovatin N. (Eds) Public and Private Sector Partnership. - Fostering Enterprise PA VIC Publications: Sheffield, 1998. - P. 685-96.

Теренко Е. А.

СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ОБРАЗОВАНИИ ВЗРОСЛЫХ: СЕВЕРНО-АМЕРИКАНСКИЙ ОПЫТ

В статье анализируются особенности функционирования социального партнерства в системе образования взрослых США и Канады. Исследована сущность категории «социальное партнерство». Систематизированы функции социального партнерства. Классифицированы факторы, определяющие необходимость функционирования социального партнерства в системе образования взрослых. Выделены субъекты социального партнерства. Проанализированы особенности функционирования социального партнерства на международном, государственном и региональном уровнях. Акцентировано внимание на важности неправительственных организаций в обеспечении функционирования социального партнерства. Раскрыта сущность синергетического эффекта социального партнерства.

Ключевые слова: США, Канада, социальное партнерство, синергетика, международный уровень, государственный уровень, региональный уровень.

Terenko O.O.
**SYNERGETIC EFFECT OF SOCIAL PARTNERSHIP IN ADULT EDUCATION:
NORTH-AMERICAN EXPERIENCE**

Article deals with analysis of functioning of social partnership in system of adult education in the USA and Canada. Essence of category "social partnership" is investigated. Functions of social partnership are systematized. Factors that determine necessity of social partnership functioning in the system of adult education are singled out. Key factors of social partnership functioning are the following: fundamental changes in the sphere of job and employment, necessity to solve economic problems, taking into account intensive development of technologies, continuous education of adults for getting professional competences according to demands of market, which rapidly change. In this context social partnership is viewed as means of solving contradictions between education and job market; as mechanism of development and adequate system of adult education functioning providing. Competence approach can be viewed as attempt to balance education and demands of job market, that is competence approach is closely connected with demands of job market. Subjects of social partnership are singled out. Subjects of social partnership in educational sphere are educational establishments, citizens, council. As a rule, they are integrated into state sector, private sector and business structures. In recent decades' conception of intersectional partnership gained popularity, that takes into account all spectrum of social problems. Such partnership functions as cooperation of several establishments (state, business, private sector) for solving of social problems providing synergetic effect due to cooperation of several resources necessary for all sides. Peculiarities of functioning of social partnership at international, state and regional levels are analyzed. Attention is paid to importance of functioning of non-profitable organizations in the system of social partnership. Essence of synergetic effect of social partnership is analyzed. Analysis of American and Canadian social partnership proves efficacy of neocooperative model, according to which functioning of social partnership has law support and functions at international, state and regional levels. At international level the USA and Canada take part in social partnership, which has four directions: continuous professional education, professional orientation of youth, professional qualifications, taking into account predictions and analysis of needs and proposals of skills at job market. Social partnership provides development of American and Canadian system of adult education in accordance with demands of international community in the sphere of specialist training. It provides mobility of person, activates his social activity in the direction of social community reforming.

Key words: adult education, USA, Canada, social partnership, synergetic, international level, state level, regional level.

Подано до редакції 16.12.2018.

УДК 371.134

© 2018

Чубрей О.С.

**ДОСВІД КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ
У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ**

У статті проаналізовано досвід професійної підготовки майбутніх вчителів географії у найближчих до нас країнах пострадянського освітнього простору (Російської Федерації, Білорусії, Молдови, Казахстану, Грузії). Виявлено, що професійна підготовка майбутніх вчителів географії реалізована на основі компетентно зорієнтованої моделі. Особливу увагу приділено педагогічній, науково-педагогічній та науково-дослідній практикам, ефективному використанню на уроці підручника з географії. Інноваціями у професійній підготовці майбутніх вчителів географії є проведення об'єднаних лекцій, до яких залучаються як викладачі університету, так і вчителі шкіл; застосування інтерактивних підходів та широке використання ІКТ технологій. Освітні системи пострадянського освітнього простору переважно зорієнтовані на приведення наявної системи професійної підготовки у відповідність до загальноєвропейських вимог, що актуалізує потребу у подальшому аналізі концептів професійної підготовки майбутніх вчителів географії у країнах Європейського союзу.

Ключові слова: зарубіжний досвід, пострадянський освітній простір, професійна підготовка, майбутні вчителі географії, організаційні засади, зміст навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Система вищої освіти України, яка була побудована на засадах й традиціях радянської системи підготовки майбутніх фахівців, вимагає реорганізації, трансформації та адаптації до сучасних соціально-економічних умов, що передбачає її подальшу інтеграцію у світовий освітній простір.

Це актуалізує потребу детального та ґрунтовного аналізу зарубіжного досвіду ефективної підготовки майбутніх вчителів географії до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Зарубіжний досвід в галузі професійної підготовки майбутніх вчителів географії розглядається в працях науковців пострадянського освітнього простору. Зокрема, дана проблема висвітлена в публікації Т. Кожевникової [4], І. Сініцина [6], О. Таможньої [8], І. Циркун [9] та ін.

Варто зазначити, що в сучасних умовах проблема підготовки майбутніх вчителів географії до професійної діяльності в умовах трансформації освіти не отримало належної уваги і зумовлює актуальність нашого дослідження.